

**Zaključna izjava nakon posjeta Misije MMF-a Republici Hrvatskoj
2017. u vezi s člankom IV. Statuta MMF-a**

27. listopada 2017.

U Zaključnoj izjavi navode se preliminarni nalazi članova Misije MMF-a na kraju njihova službenog posjeta ("misije") nekoj zemlji, najčešće članici MMF-a. Misije se provode u sklopu redovitih (obično godišnjih) konzultacija na temelju [članka IV.](#) Statuta MMF-a, u kontekstu zahtjeva za korištenjem sredstava MMF-a (posudbom od MMF-a), kao dio rasprava o programima koje stručnjaci MMF-a prate ili kao dio drugih oblika praćenja gospodarskih kretanja od strane stručnjaka MMF-a.

Hrvatske vlasti pristale su na objavu ove Izjave. U ovoj se Izjavi izražavaju stajališta članova Misije MMF-a koja nisu nužno i stajališta Izvršnog odbora MMF-a. Na osnovi preliminarnih nalaza ove Misije, stručnjaci MMF-a pripremit će izvješće koje će, nakon što ga odobri uprava, biti predstavljeno Izvršnom odboru MMF-a radi rasprave i donošenja odluka.

Gospodarski oporavak nastavlja se treću godinu, potpomognut poboljšanim makroekonomskim politikama. Međutim, realni dohoci još uvijek su znatno niži od prosječne razine dohodaka u EU-u, a njihovo približavanje u velikoj je mjeri usporeno tijekom razdoblja recesije. Potpomaganje brže konvergencije dohodaka prema prosječnoj razini dohodaka u EU-u zahtijevat će fiskalne reforme poticajne za rast i strukturne reforme za poboljšanje produktivnosti. S tim u vezi, nužno je nastaviti reformirati i modernizirati javni sektor, posebno zdravstveni i obrazovni sustav te stručno osposobljavanje i pravne procese.

Recentna gospodarska kretanja i izgledi

1. Članovi Misije predviđaju da će realni BDP porasti 3,1 posto u 2017. i 2,8 posto u 2018. Najveći poticaj rastu daju privatna potrošnja i turizam. Investicije su usporene, ali predviđa se da će se povećati u narednom razdoblju, kako se bude poboljšavala apsorpcija sredstava iz strukturnih i investicijskih fondova EU-a i postupno privodilo kraju razduživanje privatnog sektora. Predviđa se da će se inflacija polako povećavati, ali da će ostati niska u skladu s trendovima u regiji. Očekuje se da će se višak na tekućem računu platne bilance – za koji se predviđa da će 2017. iznositi 3,7 posto BDP-a – postojano smanjivati u skladu s usporavanjem rasta izvoza i turizma. Unatoč oporavku, BDP po stanovniku i zaposlenost nisu još dosegli razine na kojima su bili prije globalne financijske krize. Ako se ne provedu ključne strukturne reforme, predviđa se da će se rast u srednjoročnom razdoblju usporiti prema potencijalnoj stopi od približno 2 posto, što je niže od rasta u usporedivim zemljama.

2. Postoje i pozitivni rizici za projekcije, ali ravnoteža rizika ima negativan predznak. Privatna potrošnja, turizam i povoljni uvjeti u zemljama trgovinskim partnerima mogli bi i nadalje rezultirati nepredviđenim pozitivnim utjecajima. Utjecaj krize Agrokora zasad je pod kontrolom, ali njegovo restrukturiranje i dalje traje, pa bi se još uvijek mogli pojaviti negativni rizici. Ostali negativni rizici uključuju daljnje kašnjenje s provedbom strukturnih i fiskalnih reformi. Predviđa se nastavak smanjenja vanjskog duga, javnog duga i potreba za financiranjem. Međutim, isti će ostati znatni, zbog čega će gospodarstvo i nadalje biti ranjivo prema povećanju globalnih kamatnih stopa.

Fiskalna politika

3. Zahvaljujući uzastopnoj znatnoj fiskalnoj konsolidaciji Hrvatska je u lipnju 2017. izašla iz procedure pri prekomjernom manjku EU-a. Proračunski manjak povoljniji je nego što se očekivalo zbog snažnih cikličkih prihoda, poreznih reformi koje su u tijeku, ograničenja rashoda i nižih troškova za kamate. Na strani potrošnje, troškovi za kamate bili su niži nego što je predviđeno. Ostali rashodi bili su dobro kontrolirani i plaće u javnom sektoru povećane su kako je predviđeno proračunom. Članovi Misije predviđaju da će manjak proračuna opće države u 2017. iznositi približno 0,9 posto BDP-a. Iako je taj predviđeni ishod sličan prošlogodišnjem iznosu manjka, ciklički prilagođen saldo pogoršao bi se za oko 0,5 posto potencijalnog BDP-a, što upućuje na procikličku fiskalnu politiku. Kako bi se obuzdala ta prociklička fiskalna politika, nužno je iskoristiti svaku priliku za racionalizaciju rashoda u preostalom dijelu godine.

4. Uspješna provedba proračuna za 2018. rezultirala bi uglavnom sličnim ukupnim proračunskim manjkom (0,8 posto BDP-a). Članovi Misije predviđaju da bi se postupnom konsolidacijom, predviđenom u Programu konvergencije hrvatskih vlasti, manjak mogao naposljetku pretvoriti u blagi višak i javni dug smanjiti na približno 65 posto BDP-a do 2022.

5. S obzirom na relativno dobre izgleda za rast u kratkoročnom razdoblju bilo bi poželjno, zbog negativnih rizika, težiti bržem smanjenju i nadalje visokog javnog duga u narednom razdoblju. To bi pomoglo stvaranju fiskalnog prostora koji se može iskoristiti u slučaju usporavanja gospodarske aktivnosti. Članovi Misije stoga preporučuju da se u srednjoročnom razdoblju provedu dodatne mjere, kojima bi se javni dug do 2022. godine smanjio ispod 60 posto BDP-a. To bi pridonijelo smanjenju ranjivosti i troškova financiranja države. Dodatnu konsolidaciju trebalo bi pratiti poboljšanje strukture prihoda i rashoda kako bi se potpomogao rast i stvaranje radnih mjesta.

6. Suvremen i pravedniji porez na imovinu mogao bi omogućiti smanjenje poreza koji su manje poticajni za rast. Suvremen i dobro osmišljen porez na nekretnine, zasnovan na objektivnim kriterijima, bio bi pravedniji i stvorio bi veće prihode u odnosu na postojeću komunalnu naknadu. Tim bi se dodatnim prihodima moglo kompenzirati daljnje smanjenje opterećenja porezom na dohodak, parafiskalnih nameta, pa i PDV-a. Važno je da svako smanjenje poreznih stopa ima neutralan učinak na prihode.

7. Na strani rashoda, hrvatske vlasti potiču se da nadograđuju i provode mjere sadržane u Programu konvergencije i Nacionalnom programu reformi. Posebno treba istaknuti kako ograničavanje rasta već ionako visoke mase plaća zahtijeva provedbu reforme državne uprave, kojom bi se postupno smanjio velik broj zaposlenih u javnom sektoru i omogućilo nagrađivanje prema učinku te time pridonijelo poboljšanju pružanja javnih usluga. Kako bi se postigla održivost zdravstvenog sektora nužno je prestati akumulirati nove i smanjiti prijašnje dospjele neplaćene obveze. Nadalje, treba povećati doprinose za dopunsko osiguranje i poboljšati prikupljanje istih ukidanjem izuzeća. Osim toga, učinkovitost sektora treba unaprijediti smanjenjem velikog broja specijaliziranih centara i centralizacijom nabave. Također treba razmotriti vraćanje Zavoda za zdravstveno osiguranje u okvire Državne riznice da bi se postigla bolja kontrola nad dospjelim neplaćenim obvezama. Mirovinski sustav također je na neodrživoj putanji pa je nužno provesti ključne reforme da bi se riješile stalno prisutne neravnoteže. Bilo bi posebno važno uvesti planirana postupna povećanja dobi za umirovljenje i smanjiti izdašne poticaje za prijevremeno umirovljenje. Nadalje, socijalna davanja treba bolje usmjeravati i racionalizirati da bi se smanjilo destimuliranje rada i ujedno zaštitile ranjive skupine.

Politike monetarnog i bankarskog sektora

8. S obzirom na povoljne inflacijske izgleda, Hrvatska narodna banka (HNB) primjereno je održavala niske kamatne stope i nastavila osiguravati obilnu likvidnost. HNB se potiče da nastavi provoditi akomodativnu monetarnu politiku u granicama u kojim neće doći u pitanje održavanje stabilnosti tečaja i financijske stabilnosti. Također bi bilo važno iskoristiti snažnu platnobilančnu poziciju kako bi se dodatno ojačale međunarodne pričuve.

9. Bankovni sustav i nadalje je u prosjeku dobro kapitaliziran, profitabilan i likvidan. Kvaliteta kreditnog portfelja općenito se poboljšala, a bonitetna ograničenja izloženosti doprinijela su ograničavanju utjecaja krize Agrokora. Na temelju podataka o transakcijama razduživanje je završeno te se polako povećava bankovno kreditiranje. Nastojanja HNB-a da osigura dugoročnu kunsku likvidnost i poveća svjesnost o tečajnom i kamatnom riziku dobrodošla su. U predstojećem je razdoblju nužno nastaviti održavati konzervativne bonitetne politike i poman nadzor nad bankovnim sustavom, među ostalim i ponovnim razmatranjem makrobonitetnih mjera bude li se ubrzao rast cijena nekretnina.

10. Hrvatske vlasti pokreću javnu raspravu o prednostima i nedostacima uvođenja eura. Hrvatska monetarna politika blisko je povezana s europodručjem jer su tečajna kretanja usko vezana uz euro i s obzirom na visoku razinu euroizacije. Iako bi uvođenje eura eliminiralo sadašnju ograničenu neovisnost monetarne politike, omogućilo bi potpuno sudjelovanje u europodručju. Tečajni rizik u velikoj bi se mjeri smanjio, a snizili bi se i transakcijski troškovi. Međutim, kako bi se što je više moguće povećale koristi i smanjili rizici od priključivanja valutnoj uniji, ključno je povećati dinamiku i otpornost gospodarstva ubrzanjem strukturnih reformi. Također je nužno brzo smanjiti javni dug da bi se stvorio fiskalni prostor pomoću kojega bi se mogao podupirati rast u budućim razdobljima

usporavanja gospodarske aktivnosti. To je osobito važno da bi se osigurala primjerena reakcija u slučaju da budući šokovi asimetrično zahvate Hrvatsku i europsko područje.

Strukturne reforme

11. Trenutačni uzlet trebalo bi iskoristiti za daljnju provedbu strukturnih reformi. Te se reforme provode sporo, što je najveća prepreka poboljšanju konkurentnosti i povećanju razine dohotka Hrvatske. Kako bi se potaknula ulaganja (uključujući inozemna izravna ulaganja), potencijalni rast i stvaranje radnih mjesta, nužno je smanjiti administrativno opterećenje poslovanja, povećati fleksibilnost tržišta rada, povećati učinkovitost javnog sektora te unaprijediti vlasnička prava i sudske postupke.

12. Hrvatska ima vrlo složenu i višerazinsku javnu upravu. To uzrokuje skupe parafiskalne namete, stvara otežano i zbunjujuće okruženje za poduzeća i građane te omogućuje korupciju. Troškovi izdavanja dozvola i birokracija mogu se znatno smanjiti spajanjem i racionaliziranjem preklapajućih funkcija velikog broja državnih tijela. Povećanjem korištenja elektroničkih centara i pojednostavljenjem administrativnih postupaka i potrebnih dokumenata također bi se poboljšali uvjeti poslovanja.

13. U Hrvatskoj je participacija radne snage i nadalje niska, a nezaposlenost visoka; osobito među mladima i posebno kad je riječ o ženama. Štoviše, navodi se i da se pojavljuje nedostatak i kvalificiranih i nekvalificiranih radnika. Najprije bi trebalo smanjiti restriktivnost propisa o privremenom zapošljavanju te o zapošljavanju i smanjenju broja zaposlenika u cilju smanjenja troškova. Racionaliziranjem i boljim usmjeravanjem socijalnih davanja povećali bi se poticaji za prihvaćanje posla, a poboljšanje usluga skrbi o djeci i propisa o poslovima sa skraćenim radnim vremenom pomoglo bi povećanju participacije radne snage. Nadalje, poboljšanjem obrazovanja i stručnog usavršavanja te provedbom učinkovitih politika aktivnog tržišta rada potpomogli bi se novi ulasci na tržište rada, posebno među mladima i veteranima.

14. Prodaja disperzirane i nedovoljno iskorištene državne imovine pridonijela bi poboljšanju iskorištenosti resursa u gospodarstvu. Nadalje, poduzeća u državnom vlasništvu prisutna su u gotovo svim sektorima i slabo su učinkovita. Iako je postignut određeni napredak u smanjenju političkog utjecaja na uprave tih poduzeća, daljnje poboljšanje upravljanja, propisa o nabavi i discipline u potrošnji uvelike bi pridonijelo povećanju njihove učinkovitosti i doprinosa rastu. Previše je tih poduzeća proglašeno strateškima, što sprečava njihovu privatizaciju.

15. Bilo bi također važno poboljšati korporativno upravljanje općenito. Iako je stečajno zakonodavstvo za velika poduzeća poboljšano u sklopu reakcije na krizu Agrokora, bilo bi korisno identificirati i ukloniti sve preostale manjkavosti koje utječu na korporativno upravljanje, računovodstvene i revizijske standarde te insolventnost i prava vjerovnika. U međuvremenu, u cilju ograničavanja izazova vezanih uz Agrokora, važno je nastaviti s napretkom u njegovom restrukturiranju i o tome pravodobno i transparentno obavještavati javnost.

16. Ostvaren je napredak u unaprjeđenju sudskih postupaka prilikom pristupanja Europskoj uniji. Daljnja poboljšanja, uključujući digitalizaciju sudskih postupaka, pojednostavljivanje procedura za tražbine manje vrijednosti te daljnje pojednostavljenje izvansudskih nagodba, pomogla bi ubrzanju pravnog procesa i smanjila troškove za poduzeća i građane. Nadalje, moderniziranje zemljišnih knjiga i katastra uvelike bi pridonijelo unaprjeđenju vlasničkih prava i time omogućilo bolje iskorištenje imovine.

Misija MMF-a, na čelu s Khaledom Sakrom, posjetila je Zagreb u razdoblju od 17. do 27. listopada 2017. Članovi Misije sastali su se s ministrom financija Zdravkom Marićem, ministricom za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, Nadom Murganić, guvernerom Hrvatske narodne banke Borisom Vujčićem, Povjerenstvom za fiskalnu politiku Sabora te drugim dužnosnicima i predstavnicima poslovne zajednice, sindikata i akademske zajednice. Članovi Misije zahvaljuju predstavnicima hrvatskih vlasti i drugim sugovornicima na konstruktivnom dijalogu i ljubaznom gostoprimstvu.